CK.0000069664

BỘ Y TẾ

CHẨN ĐOÁN HÌNH ẢNH

(DÙNG CHO ĐÀO TẠO BÁC SĨ ĐA KHOA)

Chủ biên : PGS. TS. NGUYỄN DUY HUỀ
PGS. TS. PHẠM MINH THÔNG

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

GUYÊN
LIỆU

BỘ Y TẾ

CHẨN ĐOÁN HÌNH ẢNH

(DÙNG CHO ĐÀO TẠO BÁC SĨ ĐA KHOA)

Mã số : Đ.01.Y.13

(Tái bản lần thứ năm)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Chỉ đạo biên soạn:

CỤC KHOA HỌC CÔNG NGHỆ VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

Đồng Chủ biên:

PGS. TS. NGUYỄN DUY HUỀ

PGS. TS. PHẠM MINH THÔNG

Tham gia Biên soạn:

ThS. BÙI VĂN GIANG

ThS. ĐOÀN VĂN HOAN

PGS. TS. NGUYỄN DUY HUỀ

ThS. BÙI VĂN LỆNH

PGS. TS. PHẠM MINH THÔNG

Thư ký biên soạn:

ThS. LÊ TUẤN LINH

Tham gia tổ chức bản thảo:

ThS. PHÍ VĂN THÂM

TS. NGUYỄN MANH PHA

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện một số điều của Luật Giáo dục, Bộ Giáo dục & Đào tạo và Bộ Y tế đã ban hành chương trình khung đào tạo Bác sĩ đa khoa. Bộ Y tế tổ chức biên soạn tài liệu dạy – học các môn cơ sở và chuyên môn theo chương trình trên nhằm từng bước xây dựng bộ sách đạt chuẩn chuyên môn trong công tác đào tạo nhân lực y tế.

Sách CHẨN ĐOÁN HÌNH ẢNH được biên soạn dựa trên chương trình giáo dục của Trường Đại học Y Hà Nội trên cơ sở chương trình khung đã được phê duyệt. Sách được các tác giả PGS, TS, ThS của bộ môn Chẩn đoán hình ảnh - Đại học Y Hà Nội biên soạn theo phương châm: kiến thức cơ bản, hệ thống, nội dung chính xác, khoa học, cập nhật các tiến bộ khoa học, kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam.

Sách CHẨN ĐOÁN HÌNH ẢNH đã được Hội đồng chuyên môn thẩm định sách và tài liệu dạy – học chuyên ngành Bác sĩ đa khoa của Bộ Y tế thẩm định năm 2008. Bộ Y tế quyết định ban hành là tài liệu dạy – học đạt chuẩn chuyên môn của Ngành trong giai đoạn hiện nay. Trong thời gian từ 3 đến 5 năm, sách phải được chỉnh lý, bổ sung và cập nhật.

Bộ Y tế xin chân thành cảm ơn các tác giả và Hội đồng chuyên môn thẩm định đã giúp hoàn thành cuốn sách; Cảm ơn PGS. TS. Phạm Ngọc Hoa, TS. Hoàng Minh Lợi đã đọc và phản biện để cuốn sách sớm hoàn thành kịp thời phục vụ cho công tác đào tạo nhân lực y tế.

Lần đầu xuất bản, chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của đồng nghiệp, các bạn sinh viên và các độc giả để lần xuất bản sau được hoàn thiện hơn.

CỤC KHOA HỌC CÔNG NGHỆ VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

LỜI NÓI ĐẦU

Cùng với sự phát triển với tốc độ rất cao của nền y học hiện đại, chuyên ngành Chẩn đoán hình ảnh ngày nay đã đạt tới những thành tựu vượt bậc với nhiều chuyên ngành hẹp như: X quang quy ước, siêu âm, chụp cắt lớp vi tính, chụp cộng hưởng từ, X quang mạch máu và can thiệp... Chúng tôi biên soạn cuốn bài giảng chẩn đoán hình ảnh này nhằm mục đích cung cấp cho sinh viên đa khoa những kiến thức cơ bản về chẩn đoán hình ảnh mà một người thầy thuốc đa khoa cần phải có.

Cuốn sách được trình bày dưới dạng chẩn đoán hình ảnh các bộ máy của cơ thể theo thứ tự ưu tiên từ phương pháp chẩn đoán hình ảnh thông dụng, phổ cập như X quang quy ước, siêu âm đến các phương pháp hiện đại như chụp cắt lớp vi tính, cộng hưởng từ v.v... Trong quá trình biên soạn các tác giả đã hết sức cố gắng tập trung vào những kiến thức cơ bản về chẩn đoán hình ảnh dành cho bác sĩ đa khoa một cách phù hợp với số đơn vị học trình được giảng vào năm thứ tư. Tuy nhiên, với mong muốn phát huy phương pháp dạy và học tích cực, đồng thời giúp cho các sinh viên những năm sau đó (năm thứ năm, thứ sáu...) có tài liệu tham khảo nên nội dung của cuốn sách có những phần sâu hơn nội dung của chương trình năm thứ tư. Để có cơ sở cho giảng viên giảng và sinh viên năm thứ tư học chúng tôi hướng dẫn cách sử dụng sách như sau:

– Phần đại cương về các phương pháp chẩn đoán hình ảnh chỉ dành cho sinh viên tham khảo hoàn toàn không nằm trong chương trình giảng dạy của sinh viên năm thứ tư.

– Nội dung các bài giảng của cán bộ giảng dạy cũng như kiến thức cần trang bị của sinh viên năm thứ tư được thể hiện qua mục tiêu học tập và câu hỏi lượng giá của từng bài. Sinh viên chỉ cần nắm vững những nội dung kiến thức này. Những phần viết sâu hơn chỉ nhằm mục đích cho sinh viên tham khảo.

– Vì số trang của cuốn sách có hạn, nên giảng viên khi lên lớp cần có nhiều hình ảnh minh họa hơn để sinh viên có điều kiện thực hành và nắm vững nội dung học tập.

Chẩn đoán hình ảnh là một chuyên ngành rộng và chuyên sâu, vì vậy việc biên soạn tài liệu cho đối tượng sinh viên đa khoa là một việc làm khó. Ý thức được vấn đề như vậy nên chúng tôi cho rằng cuốn bài giảng này chắc chắn còn nhiều thiếu sót, chưa đáp ứng được yêu cầu của sinh viên. Chúng tôi thiết tha mong nhận được những góp ý về chất lượng của cuốn sách để có cơ hội phục vụ sinh viên tốt hơn.

Chủ biên

PGS. TS. NGUYỄN DUY HUỀ

MỤC LỤC

Trang

Chương 1. **Đại cương các phương pháp chẩn đoán hình ảnh** 9

PGS.TS. Nguyễn Duy Huề

Chương 2. **Chẩn đoán hình ảnh bộ máy tiêu hoá và cấp cứu bụng** 35

PGS.TS. Nguyễn Duy Huề

Chẩn đoán X quang thực quản 35

Chẩn đoán X quang dạ dày và tá tràng 42

Chẩn đoán X quang ruột non 56

Chẩn đoán X quang đại tràng 59

Chẩn đoán hình ảnh gan 67

Chẩn đoán hình ảnh đường mật 82

Chẩn đoán hình ảnh cấp cứu bụng 93

Chương 3. **Chẩn đoán hình ảnh bộ máy vận động** 102

ThS. Bùi Văn Giang

Các phương pháp thăm khám 102

Giải phẫu X quang bình thường của xương 105

Các dấu hiệu và triệu chứng X quang cơ bản 106

Chẩn đoán X quang chấn thương xương khớp 110

Chẩn đoán X quang nhiễm khuẩn xương khớp 121

Chẩn đoán X quang u xương 127

Chẩn đoán X quang viêm khớp do thấp 138

Chẩn đoán X quang một số bệnh lý khác 140

Chương 4. **Chẩn đoán hình ảnh bộ máy hô hấp và lồng ngực** 144

ThS. Đoàn Văn Hoan; PGS.TS. Nguyễn Duy Huề

Các phương pháp thăm khám và giải phẫu X quang lồng ngực 144

Các hình ảnh bất thường và một số bệnh lý hay gặp trên phim chụp lồng ngực 161

Chương 5. **Chẩn đoán hình ảnh tim và mạch máu** 179

PGS.TS. Phạm Minh Thông

Các phương pháp thăm khám hình ảnh tim 179

Giải phẫu X quang tim bình thường 181

Triệu chứng học X quang tim 188

Chẩn đoán hình ảnh một số bệnh tim mắc phải hay gặp 194

Chẩn đoán hình ảnh một số bệnh tim bẩm sinh hay gặp 199

Các phương pháp thăm khám hình ảnh mạch máu 210

Chẩn đoán hình ảnh một số bệnh lý mạch máu hay gặp 213

Chương 6. **Chẩn đoán hình ảnh bộ máy tiết niệu** 227

ThS. Bùi Văn Lệnh

Kỹ thuật thăm khám và hình ảnh bình thường của hệ tiết niệu 227

Triệu chứng học hình ảnh hệ tiết niệu 242

Chẩn đoán hình ảnh một số bệnh lý hay gặp của hệ tiết niệu 251

Chương 7. **Chẩn đoán hình ảnh hệ thần kinh** 283

PGS.TS. Phạm Minh Thông

Giải phẫu hình ảnh não 283

Chẩn đoán hình ảnh các bệnh lý của hệ thần kinh 296